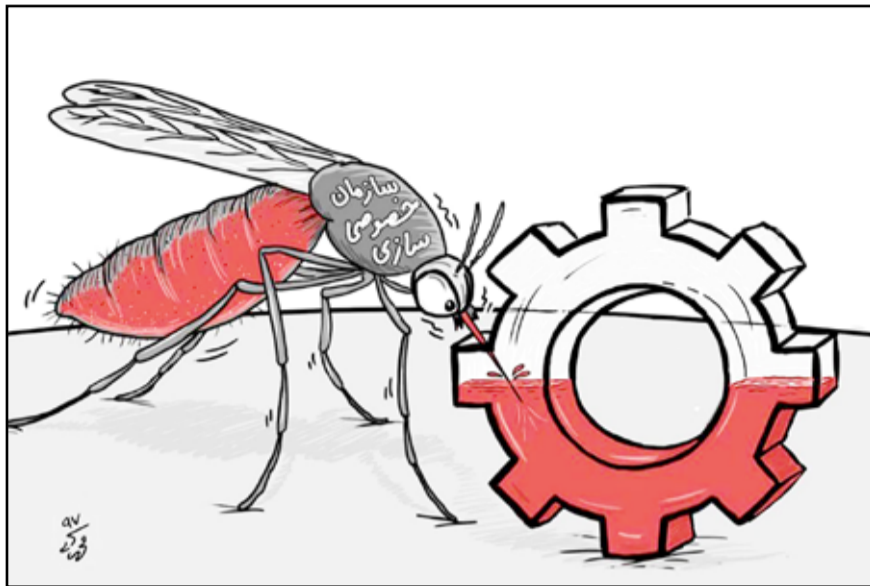

بررسی «نوبرانه خصوصی سازی در ایران» در گفت‌وگو با نعمت احمدی

واگذاری‌هایی که به تاراج منتهی شد

پیام عابدی

باز داشت «پوری حسینی» رئیس سابق سازمان خصوصی سازی به اتهام اخلاخ در نظام اقتصادی و تضییع گسترده اموال عمومی و دولتی، بار دیگر نگاه‌ها را به سوی ائتلاف منابع عمومی در واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش خصوصی معطوف کرد. «نعمت احمدی» حقوقدان و وکیل دادگستری با اشاره به مخالفت‌ها و مقاومت‌هایی که در برابر سازمان خصوصی سازی از ناحیه کارگران، رسانه‌ها، تشکل‌های اقتصادی، مقام‌های ارشد نظام و روسای سه قوه شکل گرفته از تعبیر «طعم تلخ واگذاری‌ها» برای توصیف عملکرد سازمان خصوصی سازی بهره می‌گیرد و راهکارهایی را برای اصلاح وضعیت فعلی پیشنهاد می‌دهد.

بازداشت رئیس سازمان خصوصی سازی با اتهام اخلاخ در نظام اقتصادی کشور و تضییع اموال عمومی و دولتی انجام شده است. با توجه به اینکه گفته می‌شود دستگاه‌های نظارتی و امنیتی از پنج سال پیش به پرونده آقای پوری حسینی ورود کرده بودند و با توجه با بازداشت وی، نظر شما در مورد پرونده و موارد اتهامی چیست؟

اینکه پرونده آقای پوری حسینی کفیری است و در آن بحث عمل مجرمانه مطرح است و از آنجا که پرونده وی در اختیارم نیست، در مورد اتهام‌های وی اظهار نظر نمی‌کنم. با توجه به اینکه سال‌ها ایشان مهم‌ترین نهادی که اموال عمومی را در اختیار داشت و مالکیت آنها را تغییر می‌داد، می‌توانم در مورد عدم رعایت مقررات خصوصی سازی و قوانین عمومی مربوط با آنها صحبت

کنم. در مدتی که آقای پوری حسینی در مصدر امور بود چند واگذاری ابطال شد. مقام معظم رهبری هم اعلام کردند که در چند مورد، شخصاً واگذاری‌ها ورود کردند و جلوی تخلف‌ها را گرفتند. به منظور اینکه تصویر روشن‌تری از آنچه امروزی می‌گذرد داشته باشیم، بهتر است که خصوصی سازی در ایران را از منظر تاریخی حداقل پس از انقلاب بررسی کنیم. به لحاظ تریسی که گروه‌های مختلف سیاسی از پیش از انقلاب اسلامی، از تجميع ثروت در دستان عده‌ای و محرومیت بیشتر جامعه داشتند، معتقد بودم که نباید اجازه داد ثروت‌های عمومی در دست درباریان و وابستگان آنها که به هزار فامیل معروف بودند، تجميع و حصر شود. از این رو جلوگیری از تداول ثروت هدف مشترک تمامی مبارزان با حکومت پهلوی شد. در ایامی که انقلابیون در پی تثبیت انقلاب و به زیر کشیدن تاج و تخت بودند از انقلاب مستضفان و کوخشنینان علیه کاخ‌نشینان صحبت می‌شد. امام خمینی هم باوام گرفتن از ادبیات حاکم فرمودند: «یک موی شما کوخ‌نشینان بر همه کاخ‌نشینان ترجیح دارد». به هر صورت زمانی که جنگ هشت ساله تمام شد و آرام آرام بازسازی کشور شروع شد، انقلابیون دریافتند که انقلاب در ادامه مسیر در برخی حوزه‌ها در چارچوب آرمان‌های خود حرکت نکرده است. اصل ۴۴ قانون اساسی هم که به جهت همین گفتمان ضد تدوال (دست به دست شدن) ثروت تهیه شده بود، موفقیت چندانی نداشت.

گفته می‌شود که از پس از جنگ، تدوال ثروت در دست عده‌ای سرعت گرفت.

از دهه ۷۰ به تدریج از درون اقتصاد دولتی ایران طبقه مرفهی سر برآورد؛ طبقه‌ای که از آن با عنوان «توکبسه» یاد می‌شود. دولت‌های پس از انقلاب از ملی سازی صنایع پیشروترین نفع را بردند. طبقه‌های ذی نفع این شکل از

هیچ جای دنیا این چنین به ثروت‌های عمومی چوب حراج زده‌اند، این چنین منابع حاصل از واگذاری شرکت‌ها را صرف اغراض سیاسی نکردند و این چنین صنایع و ورشکسته را به ورشکستگی کامل نکشاندند. پس من از سقوط کمونیسم به کشور‌های تحت تسلط آن سفر کردم. یکی از مشاهدات من در آنجا این بود که خودروسازی روسی لادا که خط تولید آن در آلمان شرقی قرار داشت و ۲۵۰ هزار مارک قیمت گذاری شده بود را به قیمت یک مارک فروختند. با اینکه لادا در عمل منگوب کردند صنایع خصوصی پیش از انقلاب را که سال‌ها خلاقیت و مجاهدت تولید خودروهایی برای خانواده‌های کم‌درآمد معروف است. لادایه عنوان یکی از خودروهایی ملی روسیه احیا شد. در حال حاضر لادا در اندیشه صادر کردن خودروهایی خود به ایران و تسخیر بازار است.

به احتمال فراوان مالکان لادا تعهد داده بودند که خطوط تولید را تعطیل نکنند و به کار ادامه دهند. البته در ایران هم چنین تعهداتی داده می‌شود!

هر چیزی را که در عرض یک شب با مصادره کردن اموال کارفرمایان آنها ملی کرده بودیم به بخش خصوصی برگرداندیم. می‌خواهم بگویم که دغدغه مدیران کشور،

بخش خصوصی نبود بلکه کاستن از هزینه‌های اداره کشور و سوق دادن منابع به حوزه‌های سیاسی بود. دولت‌ها حتی برای نوسازی صنایعی که قصد واگذاری آنها را داشتند کار چندانی نکردند.

مدل خصوصی سازی در ایران بسیار ویژه است. گفته می‌شود این مدل خصوصی سازی تنها در کشورهایی که دست احزاب کمونیست از اداره آنها کوتاه شد، اتفاق افتاد؛ خصوصی سازی مبتنی بر توزیع رانت.

فشار از موفق بودن تعدادی از واگذاری‌ها در روسیه و آلمان شرقی، خصوصی سازی در این کشورها مبتنی بر توزیع رانت میان اطرافیان اعضای ارشد حزب قدرتمند حاکم بود. با اینکه در ایران همین مدل پیاده شده اما خصوصی سازی در ایران «نوبرانه» است. منظور از نوبرانه این است که در هیچ جای دنیا این چنین به ثروت‌های عمومی چوب حراج زده‌اند، این چنین منابع حاصل از واگذاری شرکت‌ها را صرف اغراض سیاسی نکردند و این چنین صنایع و ورشکسته را به ورشکستگی کامل نکشاندند. پس من از سقوط کمونیسم به کشور‌های تحت تسلط آن سفر کردم. یکی از مشاهدات من در آنجا این بود که خودروسازی روسی لادا که خط تولید آن در آلمان شرقی قرار داشت و ۲۵۰ هزار مارک قیمت گذاری شده بود را به قیمت یک مارک فروختند. با اینکه لادا در عمل منگوب کردند صنایع خصوصی پیش از انقلاب را که سال‌ها خلاقیت و مجاهدت تولید خودروهایی برای خانواده‌های کم‌درآمد معروف است. لادایه عنوان یکی از خودروهایی ملی روسیه احیا شد. در حال حاضر لادا در اندیشه صادر کردن خودروهایی خود به ایران و تسخیر بازار است.

به احتمال فراوان مالکان لادا تعهد داده بودند که خطوط تولید را تعطیل نکنند و به کار ادامه دهند. البته در ایران هم چنین تعهداتی داده می‌شود!

هر چیزی را که در عرض یک شب با مصادره کردن اموال کارفرمایان آنها ملی کرده بودیم به بخش خصوصی برگرداندیم. می‌خواهم بگویم که دغدغه مدیران کشور،

بله مالک یا مالکان این خودروسازی تعهد داده بودند که هیچ کاری را اخراج نکنند، اموال منقول و غیر منقول شرکت را نفروشند، خطوط تولید را بازسازی نکنند و از عرصه رقابت در بازارهای داخلی عقب‌نشینند. مالکان البته نسبت به برند لادا مهربان‌تر بودند و به فروختن اموال آن فکر نمی‌کردند. برای همین لادا امروز زنده است و با تمام فراز و نشیب‌ها قلیش می‌تپد. در روسیه هم یک کارخانه ماشین سازی را خصوصی کردند و خریدار چنین تعهداتی داده بود: ۱. کارگران را اخراج نکنند. ۲. اموال شرکت را نفروشد. ۳. پس از یک مدت معینی خط تولید را به سوددهی برساند و فعال کند.

یعنی می‌خواهید بگویید که خریداران این شرکت‌ها با وجود لحاظ کردن برخی ملاحظات سیاسی دولت‌ها در فروش آنها، اهلیت داشتند و به جای تن دادن به دلالی و کسب ثروت از راه‌های غیر مشروع تولید پایدار را بنیان نهادند؟

باید دید که در ایران سازمان خصوصی سازی شرکت‌های دولتی را به چه افرادی با مجموعه‌هایی واگذار کرد. در ایران خریداران شرکت‌های دولتی، بخش‌های عمومی، صندوق‌های بازنشستگی، نهادهای متصل به بخش عمومی، بنیادهای تعاون دستگاه‌های نظامی و... هستند که به آنها می‌گویند خصولتی. این بخش خصولتی همه امکانات لازم را برای اداره یک دولت در اختیار دارد و خود دولتی در دل قوه مجریه محسوب می‌شود. به خاطر بهره‌مندی از رانت اطلاعاتی بسیار جلوتر از بخش خصوصی گام می‌نهند و حتی در برخی مواقع اجازه نمی‌دهد یک شرکت واقعاً خصوصی شرکت‌های دولتی را مالک شود. خصولتی با بازار را رصد می‌کنند و در زمان واگذاری شرکت‌های دولتی با تمام توان حمله‌ور می‌شوند. آنها بخش‌های آب و نان دار شرکت‌های دولتی را صاحب می‌شوند مانند مخابرات، بانک‌ها، هتل‌ها و...

آلومینیوم المهدی، نیشکر هفت تپه، ایران ایر تور، کشت و صنعت دشت مغان یا کشتار گاه صنعتی اردبیل را به چه کسانی واگذار کردند؟ جوان‌هایی که یک مزرعه ۲۰۰ هکتاری را اداره نکرده بودند مالک ۶۰ هزار هکتار زمین در هفت تپه شدند و بابت آن ۸۰۰ میلیون دلار تسهیلات ارزی دریافت کردند. این جوانان ماشین‌آلات شرکت‌ها را در حالی که تعهد به عدم فروش آنها داده بودند، فروختند. خصوصی سازی در ایران یعنی تاراج، نمی‌توانم اسم دیگری روی آن بگذارم.

کارگران این شرکت‌ها هم می‌گویند

می‌روند و دیگر شاهد خودروری چندنرخ می‌خواهیم بود. پور مختار با اشاره به اعلام ضرر و زیان‌های چند هزار میلیارد از سوی خودروسازی‌های بزرگ و تأکید همیشگی‌شان بر آماده نبودن قطعات یدکی برای عرضه به موقع خودروهایی که برای شرکت‌های مسائل کارگری، تأمین‌نشدن قطعات یدکی برای عرضه به موقع خودروهایی که برای شرکت‌ها در بازار و... سنگر گرفتند تا بتوانند اعمال نفوذ خود را در بازار حفظ کنند. پور مختار با بیان اینکه هدف از تأکید بر واگذاری خودروسازی‌های بزرگ، تعطیلی شرکت و بیکار شدن کارگران آنها نیست، گفت: در صورتی که خودروسازی‌ها را به افراد نااهل واگذار کنیم، باقیمت واقعی آنها را در واگذاری مدنظر قرار ندهیم، سرنوشت‌سایر شرکت‌ها که در حال حاضر کارگران آنها اعتراض دارند، تکرار می‌شود. می‌افزود: از آنجا که خریداران فاقد صلاحیت اقساط خرید

دغدغه مدیران کشور، بخش خصوصی نبود بلکه کاستن از هزینه‌های اداره کشور و سوق دادن منابع به حوزه‌های سیاسی بود. دولت‌ها حتی برای نوسازی صنایعی که قصد واگذاری آنها را داشتند کار چندانی نکردند

که اموال شرکت‌هایی که در آنها کار می‌کردند، در عرض یک شب از دست رفته‌اند.

بنا بر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، واگذاری ساختاری چند لایه دارد. ابتدا هیاتی از کارشناسان قیمت‌گذاری می‌کنند. بعد از آن کمیته‌های واگذاری قیمت‌ها را بررسی می‌کنند تا قیمت‌ها واقعی تعیین شوند. همچنین کارشناسان سازمان خصوصی سازی با کمک دستگاه‌های قضایی و نظارتی صلاحیت و اهلیت متقاضیان خریداری را بررسی می‌کنند. ضمن اینکه آگهی واگذاری باید در مطبوعات منتشر شود تا واگذاری در فضای رقابتی نه انحصاری انجام شود. اما چه می‌شود که سرانجام مقررات آن گونه که باید رعایت نمی‌شوند؟ چرا خروجی تاراج واگذاری ابطال نمی‌شود؟ آن هم در شرایطی که مطابق همین قانون اکثریت قریب به اتفاق واگذاری‌ها به دلیل عدم تطابق با مفاد درج شده قابلیت ابطال دارند، یعنی همین قانونی که پیش روی آقایان است و احتمالاً چند دور از روی آن خوانده‌اند. البته امیدوارم که با بازداشت رئیس سابق سازمان خصوصی سازی و بررسی تک‌تک پرونده‌های مفتوح و انجام یک تحقیق و تفحص جامع از تمامی واگذاری‌ها از ناحیه مجلس، دادستانی، بازرسی کل کشور، قوه قضاییه و... تمامی ابعاد تاریک این پرونده‌ها روشن شود. مناسفانه منابع را در جای خود هرینه نکردند و بدتر از همه منابع ارزش کشور را در قالب تسهیلات به این افراد پرداخت کردند. ماشین سازی تبریز که پشت سر آن ده‌ها تجربه فعالان اقتصادی آذربایجان شرقی است را به فردی واگذار کردند و ۵۰ میلیون دلار هم به وی تسهیلات ارزی دادند که ارزش‌ها را در بازار فروخت و از این نمد برای خود کلاه ساخت.

مانیا: مندی یک هیات فراقوامی دارای اختیارات نظارتی، قضایی و اجرایی هستیم تا آنچه در جریان واگذاری بر اموال عمومی گذشته را زیر ذره بین ببرد. در غیر این صورت واگذاری‌ها به اعتراض‌های کارگری نظیر آنچه در نیشکر هفت تپه دیده‌ایم، منتهی می‌شود.

عضو هیات امنای سازمان تأمین اجتماعی می‌شود.

شرکت‌ها به موقع نمی‌پردازند و بدهی می‌کنند، واگذاری این دو خودروسازی بازی دوسر باخت خواهد بود. یک سودرآمدهای حاصل از فروش شرکت‌های دولتی محقق نمی‌شود و از سوی دیگر به خاطر فروش اموال شرکت‌ها و تعطیلی آنها، کارگران بیکار می‌شوند. پور مختار تصریح کرد: شکل فعلی واگذاری برای دولت بازی چندسرباخت است و اصلانمی‌خواهیم چنین شکلی از واگذاری صورت گیرد. واگذاری باید مبتنی بر شفافیت و لحاظ کردن منافع نیروی کار و کشور باشد.

اخبار کارگری

حکم ۱۰ نفر از کارگران هفت تپه صادر شد

حکم دادگاه ۱۰ کارگر مجتمع نیشکر هفت تپه در شوش صادر شد. به گزارش ایلنا، براساس رای دادگاه ۹ نفر از کارگران به تحمل ۸ ماه حبس تعزیری و ۳۰ ضربه شلاق محکوم شدند که تا پایان مدت تعیین شده توسط دادگاه به صورت تعلیق خواهد بود و یک کارگر دیگر نیز از اتهامات مطروحه تبرئه شد. دادگاه این کارگران بیست و سوم مرداد ماه برگزار شد. این حکم نهایی نیست و قابل تجدیدنظر است.

تجمع باز نشستگان مقابل اداره مخابرات آذربایجان شرقی

صبح دیروز جمعی از بازنشستگان مخابرات آذربایجان شرقی با حضور مقابل اداره مرکزی مخابرات استان، خواستار پاسخگویی به مطالبات خود شدند. به گزارش ایلنا، آنها گفتند: خواستار اجرای کامل و دقیق دستورالعمل‌های استخدام سال ۸۹ و همچنین پرداخت مطالبات معوق خود هستیم. آنها با بیان اینکه تعداد بازنشستگان مخابرات آذربایجان شرقی حدود ۵۰۰ نفر است، افزودند: مسئولان می‌خواهیم همه دستورالعمل‌ها و مقررات را اجرا کنند.

تجمع اعضای تعاونی مسکن کارگران مقابل وزارت کار

اعضای تعاونی مسکن کارگران برق تهران دیروز (سه‌شنبه) در اعتراض به سال‌ها معطلی برای تحویل زمین‌های خریداری شده در فاز ۵ هشترک، مقابل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تجمع کردند. به گزارش ایلنا، اعضای تعاونی مسکن کارگران برق تهران می‌گویند: شهرداری هشترک بدون توجه به نقشه‌های قدیمی که نحوه تقسیم زمین‌های خریداری شده در فاز ۵ هشترک را معین می‌کند، قصد دارد در منطفه‌ای واقع در اطراف زمین‌ها که در حاشیه یک ورخانه تعریف شده است، ۳۸ قطعه زمین را به ۱۹۷۰ نفر اختصاص دهد. به گفته آنها، قرار است که در این زمین‌ها بلندمرتبه‌سازی شود تا به خریداران زمین، واحدهای آپارتمانی تحویل داده شود. خریداران زمین با بیان اینکه خواهان آن هستیم که تعاونی مسکن کارگران برق تهران یک‌بار تکلیف زمین‌ها را مشخص کند، گفت: تعاونی مکلف به تعهداتش است و نمی‌تواند به خواست شهرداری یا هر نهاد دیگر مواضعش را تغییر دهد. آنها تاکید دارند: به دنبال رسیدگی و ورود فعالان وزارت تعاون به مشکلات این تعاونی هستیم چرا که احساس می‌کنیم شهرداری و هیات مدیره تعاونی مسکن کارگران برق تهران موفق عمل نکرده‌اند و نتوانستند رضایت‌مآ جلب کنند.

عضو هیات امنای سازمان تأمین اجتماعی فروش شرکت‌ها منوط به مجوز هیات امناست

عضو هیات امنای سازمان تأمین اجتماعی با اشاره به اینکه امکان واگذاری شرکت‌های زیان‌ده خارج از استراتژی فقط با مجوز هیات امنای انجام می‌شود، گفت: اجازه فروش شرکت‌های سودده را نمی‌دهیم. اکثر شرکت‌ها در گفت‌وگو با مدیران گفت‌وگو با هیات امنای سازمان تأمین اجتماعی، تنها شرکت‌هایی که زیان‌ده خارج از استراتژی بوده و قابلیت افزایش سوددهی ندارند را می‌توان واگذار کرد. وی با اشاره به اینکه در مورد هلدینگ‌های گردشگری و زیرمجموعه‌های آن امکان افزایش سوددهی وجود دارد، بنابراین واگذاری آنها درست نیست، گفت: می‌توان به راحتی با یک تغییرات مدیریتی کوچک این شرکت‌ها را به سوددهی تبدیل کرد و با توجه به ریسک پذیر بودن کشور و وجود منابع طبیعی و تفریحی زیاد، از این موارد در جهت افزایش سود و بهره‌وری استفاده کرد. به گفته عضو هیات امنای سازمان تأمین اجتماعی، در برخی حوزه‌ها که تأمین اجتماعی تخصص لازم را در آنها ندارد و فقط در برهه‌ای از زمان از سوی دولت به سازمان واگذار شده است، می‌توان آنها را واگذار کرد اما در مورد هلدینگ‌های گردشگری، نفت و گاز و صنایع پتروشیمی نباید اقدام انجام شود.

وی با تأکید بر اینکه فقط به خاطر تأکید رئیس جمهور مبنی بر خروج از بنگاه‌داری، تأمین اجتماعی نباید شرکت‌های خود را واگذار کند، گفت: در قانون در خصوص بحث واگذاری به صندوق‌هایی اشاره شده که بوجه آن‌ها از سوی دولت تأمین می‌شود، مانند صندوق بازنشستگی کشوری و لشکری اما سازمان تأمین اجتماعی که غیردولتی است، از این قانون مستثنا شده است. وی گفت: شرکت‌هایی که زیان‌ده هستند و سوددهی ندارند، اشکالی برای واگذاری آنها وجود ندارد، اما این نسخه را نباید برای تمامی شرکت‌ها و هلدینگ‌ها پیچید. البته می‌توان شرکت‌های کم‌بازده را نیز برای افزایش بهره‌وری و سوددهی به تشکل‌های کارگری و کارفرمایی واگذار کرد.

خودروسازها پشت مسائل کارگری سنگر گرفته‌اند

عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس می‌گوید: در این سال‌ها خودروسازی‌ها پشت مسائل کارگری، تأمین‌نشدن قطعات یدکی برای عرضه به موقع خودروهایی که برای شرکت‌ها در بازار و... سنگر گرفته‌اند تا بتوانند اعمال نفوذ خود را در بازار، حفظ کنند. «محمدعلی پور مختار» در گفت‌وگو با ایلنا به پر خوردهای قضایی صورت گرفته با مدیران خودروسازی‌های بزرگ کشور اشاره می‌کند و می‌افزاید: بهترین راه برای پایان دادن به اعمال نفوذ و دست‌اندازی در بازار، شفاف‌سازی است و این زمانی محقق می‌شود که سهام خودروسازی‌ها به تعاونی‌های کارگری باز طریق بورس به خریداران واجد صلاحیت واگذار شود. وی با بیان اینکه با توجه به تجارب قبلی در زمینه واگذاری واحدهای صنعتی به بخش خصوصی، واگذاری خودروسازی بزرگ کشور برای افکار عمومی نگرانی ایجاد می‌کند، افزود: در عموم پرونده‌های قضایی که برای بررسی جرایم صورت گرفته در

واگذاری‌ها گوشه‌ها شده‌اند، شاهد مسائلی بوده‌ایم. عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس افزود: مسأله این نیست که چرا واگذاری صورت گرفته، بلکه این است که چرا در انجام واگذاری‌ها تخلف صورت گرفته است؟ به هر حال دستگاه‌های مسئول در واگذاری بنگاه‌ها باید بر قیمت‌گذاری و احراز اهلیت خریدار نظارت می‌کردند. پور مختار افزود: از این رو اگر واگذاری شرکت‌های خودروسازی از طریق بورس انجام شود، با سهام آنها راه تعاونی‌ها و گذار کنیم، می‌توانیم نظارت و شفافیت را مستقر کنیم. این گونه می‌توانیم در مورد ثبات شغلی کارگران مطمئن باشیم و سطح تولید را افزایش دهیم.

وی با بیان اینکه فقط به این صورت خودروسازی‌های بزرگ کشور به جایگاه اصلی خود بازمی‌گردند، افزود: ضمن اینکه دخالت و تأثیرگذاری برای تعیین قیمت محصول در بازار از میان